

— ממה שאמר הכתוב "ויקם ויקח" דמשמע: עד עתה לא היה רומח בידו — שאין נכנסין בכלי זיין לבית המדרש מקום מושבם של הסנהדרין.

שלף פנחס את שננה, כלומר: הרומח עשוי מלהב התקוע בתוך עץ, וכדי שלא ירגישו שהולך הוא להרוג, שלף פנחס את הלהב מן העץ, והניחה באונקלו, החביאה תחת מלבושו, והיה פנחס בא אצל זמרי, כשהוא

ב-ב9 נשען והולך על מקלו [על העץ של הרומח לאחר שניטל ממנה שננה], כדי שלא יהו מכירים בו בני שבטו של שמעון, שלהרוג הוא בא.

וכיון שהגיע אצל שבטו של שמעון, אמר להם בלשון המשתמעת לשני פנים, ובתמיהה: "היכן מציינו ששבטו של לוי [הוא שבטו של פנחס] גדול משל שמעון!?"

וכיון ששמעו כן, אמרו שבטו של שמעון — שהבינו כאילו היה אומר להם: אף אני אעשה כמוכם, כי אטו שבטי גדול פרוש וטהור יותר משבטכם — לאלה אשר על הפתח:

"הניחו לו ליכנס לקובה, כי אף הוא לעשות צרכיו [תשמיש] נכנס; וודאי שהתירו פרושין את הדבר, שהרי אף פנחס עושה

כמותנו".⁽¹⁾

אמר רבי יוחנן:

שישה נסים נעשו לו לפנחס באותה שעה:

אחד: שהיה לו לזמרי לפרוש מן הגויה קודם שיהרגנו פנחס ולא פירש.

ואחד: שהיה לו לזמרי לדבר ולזעוק לבני שבטו שיבואו לסייעו, ולא דיבר.

ואחד: שכיון פנחס בזכרותו של איש ובנקבותה של אשה, וכשראו כולם אותם כשהם דבוקים זה בזה על הרומח בידו של פנחס, ידעו כולם שניתן רשות לקנאי לפגוע בו, ולא יאמרו: שנאה היתה בלבו עליו.

ואחד: שלא נשמטו מן הרומח ונפרדו זה מזו לאחר הדקירה, וכדי שיראו כולם אותם דבוקים זה בזה.

ואחד: שבא מלאך והגביה את המשקוף, כדי שלא יצטרך פנחס כשיצא מן הקובה להשפיל את הרומח שהיו תקועים בו, כי אז היו נופלים מן הרומח.

ואחד: שבא מלאך והשחית בעם, ונטרדו בני שבטו של זמרי, ולא הרגוהו.⁽²⁾

עשרים ארבעה אלף, והוא על דרך שפירש לעיל [הובא בהערה בעמוד א], דעשרים וארבעה אלף איש שמתו במגיפה, הן הן עשרים וארבעה אלף איש שקיבץ זמרי.

ומשמע מלשון הגמרא, שלא החלה המגפה בעם, אלא אחר מעשה זמרי, וכדמוכח מדברי

1. ביאר המהרש"א, שלמדו כן מדכתיב: "ויבא אחר איש ישראל אל הקבה", לפי מחשבתם שהניחו אותו ליכנס שהוא בא אחר איש ישראל, לעשות צרכיו אחריו.

2. כתב ב"יד רמה", והשחית בעם: באותן

ואמר רבי אלעזר: "ויתפלל" לא נאמר, אלא "ויפלל", מלמד כביכול שעשה פלילות (ריב) (3) עם קונו.

ביקשו מלאכי השרת לדוחפו לפנחס על שעשה ריב עם קונו. (4)

אמר להן הקב"ה למלאכי השרת: הניחו לו! קנאי בן קנאי הוא, משבט לוי הוא ואף אביו קינא במעשה שכם דינה, (5) משיב חימה בן משיב חימה הוא, נכדו של אהרן הוא, שנתן

בא פנחס וחבטן [כלומר: השליכם מן הרומח בכח] לפני המקום, אמר לפניו: "רבנו של עולם! וכי על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל"?! שנאמר "ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף".

והיינו דכתיב בתהלים קו "ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים. ויכעיסו במעלליהם, ותפרץ בם מגפה. ויעמוד פנחס ויפלל ותעצר המגפה".

דינה איש חרבו ויבואו על העיר בטח ויהרגו כל זכר. ואת חמור ואת שכם בנו הרגו לפי חרב, ויקחו את דינה מבית שכם ויצאו... ויאמר יעקב אל שמעון ולוי אחי דינה עכרתם אותי להבאישני ביושב הארץ... ונאספו עלי והכוני ונשמדתי אני וביתי. ויאמרו הכזונה יעשה את אחותנו".

יש להעיר בלשון רש"י שכתב "בן קנאי: משבט לוי, שקינא במעשה דינה, דכתיב "הכזונה יעשה את אחותנו"; ולא הביא את כל הענין שהרגו, אלא את תשובתם; [ואפשר, דהנה הם נתחייבו מיתה משום גזל, וכמבואר ברמב"ם בפרק ט ממלכים, ואם כן אין זו קנאה אלא שבאמת היו מחוייבים מיתה, והרי כתב הרמב"ם שם, שכל העיר נתחייבה מיתה על שלא דנו את שכם למיתה, ואם כן אם עשה כן לוי אין זו קנאה, ואם לא היה עושה כן מחוייב היה מיתה; אלא, דהנה בני יעקב אמרו "כי נבלה עשה בישראל לשכב את בת יעקב", ופירש שם ב"חידושי מרן רי"ז הלוי", דהיינו משום שבית דינו של שם גזרו על גוי הבא על בת ישראל כמבואר בעבודה זרה לו ב; [ממה שאמר יהודה על תמר "הוציאנה ותשרף"], והיינו "בישראל", ראה שם; וגם מה שאמרו "הכזונה יעשה את אחותנו" ודאי לא משמע ענין גזל, אלא ענין עריות, ובוה אין חיוב מיתה גמור, שלא גזרו

ה"יד רמה"; אך רש"י בחומש פירש על מה שכתוב בתחילת הענין "ויחר אף ה' בישראל", דהיינו ששלח בהם מגיפה; וראה ברש"י בפרשת פינחס [במדבר כו יג], שכתב: לפי החסרון שחסר משבט שמעון במנין זה — שבפרשת פנחס — ממנין הראשון שבמדבר סיני, נראה, שכל עשרים וארבעה אלף נפלו משבטו של שמעון.

3. כן פירש רש"י; [וראה בשמות [כא כב]: "ונתן בפלילים", ופירש רש"י על פי הדיינים, ולכאורה אף כאן היה נראה לפרש, שעשה כביכול דין עם קונו; וראה ב"מצודות" שם שפירש: קם מתוך העדה ועשה דין ומשפט בזמרי, ועל ידי זה נעצרה המגיפה, וצריך תלמוד].

4. מהרש"א.

5. כדכתיב [בראשית לד]: "ותצא דינה בת לאה... וירא אותה שכם בן חמור החוי נשיא הארץ, ויקח אותה וישכב אותה ויענה... ובני יעקב באו מן השדה כשמעם, ויתעצבו האנשים ויחר להם מאד כי נבלה עשה בישראל לשכב את בת יעקב וכן לא יעשה... ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים, ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי

את הקטורת כשיצא הקצף במעשה קורח. (6)

התחילו שבטים מבזין אותו: "ראיתם בן פוטי זה, שפיטם אבי אמו [יתרו, שהיה כהן מדין] (7) עגלים לעבודת כוכבים, והוא הרג נשיא שבט מישראל".

בא הכתוב וייחסו לאהרן כנגד מה שייחסוהו ליתרו, כמו שנאמר אחר מעשה זמרי:

"פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם, ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי".

אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: הקדם לו שלום לפנחס, שנאמר [שם] "לכן אמור, הנני נתן לו את בריתי שלום. והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם, תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל".

וראויה כפרה זו שעשה פנחס שתהא

מכפרת והולכת לעולם. (8)

אמר רב נחמן אמר רב:

מאי דכתיב "זרויר מתנים או תיש ומלך אלקום [האל"ף בפת"ח, והקו"ף בשורוק] עמו?"

ארבע מאות ועשרים וארבע — כמנין "זרויר" — בעילות בעל אותו רשע אותו היום —

והמתין לו פנחס מלהורגו עד שתשש כחו של זמרי מרוב בעילות, שנאמר "מתנים — או תיש [המתין עד שתש כחו]":

והוא פנחס אינו יודע שאינו צריך להמתין, ומשום שהקדוש ברוך הוא ששמו "מלך אלקום" (9) עמו. (10)

ובמתניתא תנא [בברייתא שנינו] לפרש את הכתוב באופן אחר:

אהרן, ומזה דרשו שנתכוין הכתוב לשינהם.

7. כמו שנאמר: "ואלעזר [אבי פנחס] בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל [יתרו, שפיטם עגלים לעבודת כוכבים] לו לאשה".

8. כתב רש"י: שנאמר "ברית כהונת עולם, תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר"; וכתב המהרש"א, דיש לפרש, דהכוונה היא ממה שנאמר "ויכפר", ולא "ויכפר"; ויתכן שאף רש"י לזה נתכוון.

9. כתב רש"י: "אלקום עמו" שכל הקמות שלו; ונראה בעיני שהתיבה הזאת לשון ערבי שכל פתיחת תיבותיהן "אל".

10. כתב המהרש"א לפרש את מקור דברי חז"ל

בית דינו של שם על הגוי אלא על ישראל, ומכל מקום קנאה יש כאן].

6. א. כדכתיב [במדבר יז] "הרומו מתוך העדה הזאת, ואכלה אותם כרגע, ויפלו [משה ואהרן] על פניהם. ויאמר משה אל אהרן, קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטורת, והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם, כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף. ויקח אהרן כאשר דבר משה, וירץ אל תוך הקהל, והנה החל הנגף בעם, ויתן את הקטורת ויכפר על העם".

ב. ביאר המהרש"א שלמדו כן מלשון הכתוב "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם", ולשון הכתוב יתכן לפרשו שפנחס השיב חימה וקינא את קנאת ה', ואפשר לומר דזה קאי על

נשמעה לזה.

דבר אחר: לכך נקרא שמה "כזבי", שאמרה לאביה "כוס" [לשון שחיטה] בי עם זה", כלומר: על ידי זה תגרום להם שיישחטו.

והיינו דאמרי אינשי, כלומר: ועל שם "שוילנאי" הזונה, רגילים לומר האנשים על כל זונה "בין קני לאורבני" [בין הקנים והערבות הדקות הגדלים בין האגמים] שוילנאי מאי בעיא [מה מעשיה של הזונה שם]?!", אם לא שהולכת שם לשם זנות.

וכן אומרים: "בהרי קלפי דקני שוילנאי מאי בעיא, גפתה לאמה [מה מעשיה של הזונה בין קליפות הקנים, אם לא לשם זנות, ומנאפת היא את אמה, שקוראים אותה "זונה בת זונה"]".⁽¹⁴⁾

אמר רבי יוחנן:

חמשה שמות יש לו לזמרי:

א. זמרי; ב. ובן פלוא; ג. ושאויל; ד. ובן הכנענית וכמאמר הכתוב אצל בני שמעון:

ששים בעילות בעל, עד שנעשה כביצה המוזרת [והיינו "זרזיר"] מחמת רוב בעילות שבעל, ותשש כחו, [והיינו "תיש"] ולא היתה שכבת זרעו מתבשלת.⁽¹¹⁾

והיא כזבי היתה מלאה משכבת זרעו כערוגה מלאה מים.

אמר רב כהנא: ומקום מושבה של כזבי גדול היה כמידת בית סאה, כלומר: היתה רחבה ביותר, והיתה תופסת בישיבתה בית סאה.⁽¹²⁾

תני רב יוסף: קבר שלה [פתיחת רחמה] אמה.⁽¹³⁾

אמר רב ששת:

לא "כזבי בת צור" היה שמה של המדינית, אלא "שוילנאי בת צור" שמה.

ולמה נקרא שמה "כזבי"?

משום שכיזבה באביה, שהוא אמר לה "אל תשמעי אלא לגדול שבהם", ואילו היא

מים" מתפרש על פליטת הזרע].

13. כן פירש רש"י; וב"ד רמה" כתב: יש אומרים: מקום תורפה אמה, מחמת רוב בעילות שנבעלה; ואני אומר: שעל קבר שנקברה בו הוא אומר שהיה אמה, כלומר: אף על פי שהיתה גדולה ביותר בחייה, כשנקברה באמה אחת נקברה.

מהמשך הסוגיא נראה, שרב ששת עמד בדעתו, כי בהמשך הסוגיא מקשה הגמרא קושיות על רב ששת; ומיהו למסקנא מוכיחה הגמרא שלא כרב ששת.

14. נתבאר על פי רש"י, והלשון מגומגמת קצת.

לפרש פסוק זה לענין מעשה דזמרי, שהוא משום שהתייש שטוף בזימה, והעורב הרי שימש בתיבה ו"לא לחינם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו"; וראה ב"ד רמה" שאסמכתא בעלמא הוא.

11. נתבאר על פי "יד רמה", ומיהו למנין ששים בעילות אין רמו במקרא, וגם לא נתבאר מהו לשון "מתנים"; וראה פירושו של רש"י.

12. נתבאר על פי רש"י; אבל ב"ד רמה" מפרש: ומושבה ככית סאה מלא מים, מחמת שכבת זרע שהיתה פולטת שם; [ואפשר, שלפי דבריו גם הלשון "והיא היתה כערוגה מליאה

כהן ששימש בטומאה, האם חייב הוא מיתה בידי שמים, או אין חייב מיתה בידי שמים? אמר ליה רב ששת לרב אחא בר הונא:

תניתוה במשנתנו: כהן ששימש בטומאה: אין אחיו הכהנים מביאין אותו לבית דין, אלא פירחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה, ופוציעין את מוחו בניזרין —

ואי סלקא דעתך מחייב הוא מיתה בידי שמים, לישבקה דלקטול ביד שמים [יניחוהו לנפשו, עד שיימות בידי שמים]?! דוחה הגמרא ראה זו, כי אדרבה הסברא היא בהיפוך:

אלא מאי אינו חייב מיתה בידי שמים, מי איכא מידי דרחמנא פטריה ואנן ניקום וניקטול ליה [וכי יש מי שהקב"ה פטרו ממיתה, ואילו אנחנו ממיתים אותו], אלא ודאי: אף טמא ששימש חייב הוא מיתה בידי שמים, ולכן אנו יכולים להורגו.

ומקשינן עלה: ולא?! וכי אין מי שאינו מחוייב מיתה מן התורה, והורגים אנו אותו!?

והתנן לעיל פא ב: מי שלקה ושנה, בית דין מכניסין אותו לכיפה, הרי דרחמנא פטריה,

[בראשית מו י'] "ושאול בן הכנענית"; ושלומיאל בן צורי שדי, וכמאמר הכתוב [במדבר א ד] "ואתכם יהיו איש איש למטה, איש ראש לבית אבותיו הוא... לשמעון שלומיאל בן צורישדי".

ולכך נקרא זמרי: על שם שנעשה כביצה המזורה, כמבואר לעיל.

ונקרא בן סלוא: על שהסליא [כמו — איכה א — "בני ציון היקרים המסולאים בפז", שהיו מעריכים אותם בפז] עוונות של (15) משפחתו, כלומר: כשהיו מספרים על משפחתו היו מיחסים ניאוף לכל המשפחה.

ונקרא שאול: על שהשאל עצמו לדבר עבירה. (16)

ונקרא בן הכנענית: על שנעשה מעשה כנען שאמר להם אביהם "אהבו את הזימה".

ומה שמו? "שלומיאל בן צורי שדי" שמו.

שנינו במשנה: כהן ששימש בטומאה אין אחיו הכהנים מביאין אותו לבית דין, אלא פרחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה ומפציעין את מוחו בגזירין:

בעא מיניה רב אחא בר הונא מרב ששת:

שוילנאי גיפתה לאמה".

15. אפשר שצריך לומר "על" משפחתו.

16. ראה מה שכתב ב"אור החיים" במדבר כו יג במנין בני שמעון על הפסוק "לשאול משפחת השאול".

וב"יד רמה" נראה שאינו גורס כאן "מאי בעיא", שכתב: "בהדי קליפי דקני, אצל קליפות הקנים שוילנאי גיפתה לאמה, כלומר: זינתה על פני אמה"; וגם משמע מדבריו שאין כאן שתי אמירות, אלא אמירה אחת שיש בה שאלה ותשובה:

"בין קני לאורבני שוילנאי מאי בעיא? — ועונים האנשים לעצמם — בהדי קליפי דקני

ומכל מקום אנן קטלינן ליה.

ומשנינן: האמר רבי ירמיה אמר ריש לקיש [בגמרא שם]: במלקות של כריתות עסקינן, דגברא בר קטלא הוא [שהאדם בר מיתת כרת הוא].⁽¹⁷⁾

ואכתי מקשינן: והא גונב את הקסופה שקנאים

פוגעין בו, אף על גב דרחמנא פטריה!?

ומשנינן: האמר רב יהודה: בכלי שרת עסקינן, ורמיזא בתורה במאמר הכתוב "לא יבואו לראות כבלע את הקרש ומתו".⁽¹⁸⁾

ואכתי מקשינן: והא המקלל את הקוסם שקנאין פוגעין בו, אף על גב דרחמנא

17. הקשה ב"חידושי הר"ן" [לעיל פא ב, על המשנה ד"מי שלקה ושנה"], אחר שביאר שם, שדין כיפה וכל אלו שקנאין פוגעין בו הם הלכה למשה מסיני:

אי כל הני הלכה למשה מסיני הם, אם כן הן הן גופי תורה, ואי הכי היכי אמרינן "מי איכא מידי דרחמנא פטריה ואנן קטלינן ליה ... ואי הלכה למשה מסיני הם, לא פטרינהו ררחמנא! ? ולי נראה, דסבירא ליה למקשה הכי, והכי קאמר: ודאי מילי טובא נאמרו למשה מסיני דליכא בהן רמז בקרא, כשעורין מחיצין וחציצין, ושאר דיני מצוות; אבל מכל מקום אינו נכון לומר שתהיה מיתה ביד אדם נאמרת למשה בסיני, ולא יהיה בו או רמז מיתה בתורה או חייב מיתה בידי שמים, וכיון שכן, יש להפלא בזר ששימש, אם [יהיה הדין ש]אחיו הכהנים פוצעין את מוחו בגזירין, ולא יהיה בו חיוב מיתה מדאורייתא.

והקשו לו: "ולא, והתנן מי שלקה ושנה כונסין אותו לכיפה, דרחמנא פטריה ואנן קטלינן ליה", דמקשה סבירא ליה, דהוא הדין בכל חייבי מלקיות כאוכל נבילות או חזיר.

ותירץ לו: "הא אמר רבי ירמיה אמר ריש לקיש במלקיות של כריתות עסקינן, דגברא בר קטלא הוא" דאיכא מיתת כרת בידי שמים; וחזר ומקשה לו "והאיכא גונב את הקסופה דלית בה מיתה בידי שמים, ואנן קטלינן ליה! ? ותירץ: דהא רמיזא בקרא ד"ולא יבואו לראות כבלע את הקודש ומתו", ולדברי הרמב"ן ז"ל, איכא בה

מיתה בידי שמים.

ב. בספר "ברכת כהן" בפרשת בלק, כתב לבאר את המשא ומתן בגמרא: דרב ששת סבר, כיון דהא דקנאין פוגעין בו אין הפירוש שחייב הוא מיתה אלא רק שיש רשות לקנאים לפגוע בו, וכדמוכח ממה שאין מורין כן, ואילו נהפך זמרי והרגו לפנחס אינו נהרג עליו, אם כן מסתבר שאין עליו חיוב מיתה בידי שמים, שאם כן, יש לנו להניח שיתבצע בו החיוב, ולא פגיעת קנאים בעלמא; ואילו הגמרא מקשה בהיפוך: דבהכרח יש חיוב מיתה בידי שמים, שאם לא כן איך הותר לקנאים להורגו, שכל גדר דין קנאין פוגעים בו הוא, שהקנאי נפרע ממנו את החיוב שנתחייב לשמים, ראה שם. [ויש להוסיף, דלענין כיפה הרי מבואר בהדיא בגמרא לעיל פא ב שהוא בגדר "מקריבין ליה לקטליה עילויה"].

וראה שם, שכתב, דלפי גדר זה מסתבר שלענין "קם ליה בדרכה מיניה" במקום ש"קנאין פוגעין בו", אין זה כמו חייב מיתה בידי אדם שהוא פטור מממון, אלא כחייב מיתה בידי שמים שאינו פטור מממון; והביא שם מדברי האחרונים שדנו בזה; [ולפי סברתו, יהיה הדין במי שנתחייב כיפה, שאין הכיפה פוטרתו מממון, וחידוש הוא].

18. ראה בחידושי הר"ן [בדבריו לעיל פא ב ד"ה מתניתין], שכתב על גמרא זו: ולדברי הרמב"ן ז"ל איכא בה מיתה בידי שמים.

פטריה ?!

ומשנינן: **הא תני רב יוסף: בכגון שאומר "יכה קוסם את קוסמו", דמיחזי כמברך את השם.** (19)

ואכתי מקשינן: **והא בועל את הגויה שקנאים פוגעים בו, אף על גב דרחמנא פטריה.**

ומשנינן: **הא אקרויה לרב כהנא בחלמיה** [הרי הקרוהו לרב כהנא בחלום, את הפסוק "יכרת ה'... המורה על חיוב כרת מדברי קבלה], **ואדכריה רב לגמריה** [ובעקבות כך נזכר רב שכך למד מרבותיו], וכמבואר לעיל בעמוד א.

איתיביה לרב ששת שאמר: טמא ששימש אינו חייב מיתה בידי שמים, ממה ששנינו במשנה בזבחים קיב ב גבי דין שחוטי חוץ:

היוצק את השמן על המנחה [כדכתיב "ויצקת עליה שמן"], **והבולל את המנחה בשמנה** [כדכתיב "סולת בלולה בשמן מצה

תהיה"], **והפותת את המנחה האפויה לפתיתים** [דכתיב "פתות אותה פתים"], **המולח אותה** [דכתיב "וכל קרבן מנחתך במלח תמלח"], **המניף את המנחה, המגיש את המנחה לקרן מערבית דרומית של מזבח כנגד חודה של קרן, והמסדר את השולחן בלחם הפנים, המטיב את הנרות, והקורמין את המנחה, והמקבל דמים מן הקרבנות** —

אם עשה אחת מכל עבודות האלו בחוץ [מחוץ לעזרה] הרי הוא פטור מכרת —

ומשום שלא חייבה תורה על העושה עבודות בחוץ, אלא כשעושה עבודה שאין נצרך לעשות אחריה עבודה נוספת ["עבודה תמה"], כגון הקטרה על המזבח; אבל העושה עבודה שלאחריה יש צורך בעבודה נוספת, כגון קמיצה שלאחריה צריך להקטיר, אין זו עבודה שחייבים עליה; וכל אלו עבודות שיש אחריהן עבודה הן, ולכן הוא פטור. (20)

ואין חייבין עליהן, לפי שהן עבודות שיש

19. אבל מברך את השם ממש אינו, כיון שלא בירך בשם מן השמות המיוחדים, רמב"ם עבודת כוכבים ב ט.

ומכאן סתירה לכאורה ליסוד שנתבאר לעיל בשם "ברכת כהן" בגדר קנאין פוגעין בו, כי הרי סוף סוף אינו אלא "מיחזי כמברך את השם".

20. ומשום שאמרה תורה [ויקרא יז]: "איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה, או אשר ישחט מחוץ למחנה. ואל פתח אהל מועד לא הביאו, להקריב קרבן לה' לפני משכן ה', דם יחשב לאיש ההוא דם שפך, ונכרת האיש ההוא מקרב עמו", ועוד אמרה תורה [שם]

"ואליהם תאמר, איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם, אשר יעלה עולה או זבח. ואל פתח אוהל מועד לא יביאנו לעשות אותו לה', ונכרת האיש ההוא מעמיו"; הרי למדנו שאין חייב כרת משום "שחוטי חוץ" אלא השוחט שאמרה תורה "אשר ישחט", והמעלה על המזבח שהרי נאמר "אשר יעלה עולה או זבח", והזורק את הדם שנאמר "דם שפך"; אבל עבודות אלו שיש אחריהן עבודה אחרת כיון שאינם דומים להעלאה שאין אחריה עבודה אחרת ["עבודה תמה"], הרי הוא פטור עליהם, אם עשאן בחוץ; על פי רש"י, וראה ב"ערוך לנר" על דברי רש"י אלו.

אחריהן עבודה אחרת:

19-א לא משום זרות אם עשן זר, (1) ולא משום טומאה אם עשה אותן טמא, (2) ולא משום מחוסר בגדים כשעשה אותם כהן ללא בגדי כהונה, (3) ולא משום שלא (4) רחוק ידיים ורגלים — (5)

טומאה — הא מקטיר — שהיא עבודה שאין אחריה עבודה אחרת — אם עשה כן בטומאה הרי הוא חייב; ומאי לאו מיתה הוא חייב, הרי למדנו: כהן ששימש בטומאה חייב מיתה בידי שמים, ותיקשי לרב ששת שפוטרו!?

ודחינן: אף המקטיר בטומאה לא במיתה בידי שמים הוא, אלא באזהרה הוא, ומלקות הוא חייב. (6)

ומשמע — מדאמרין על עבודות אלו שיש אחריהן עבודה "אין חייבין עליהן ... משום

למעוטי קדשי גויים וקדשי נשים, וכי בטומאה קרבי ...; אלא הכי קאמר: בני ישראל נמי שהם זרים לא יעבדו שלא יחללו; וכיון דזרות וטומאה מחד קרא נפקי, מאן דמחייב אזרות מחייב נמי אטומאה, [כלומר: מי שאינו מתחייב על זרות, אינו מתחייב על טומאה].

1. פירש רש"י: זר שעשה אחת מהן בפנים אינו חייב מיתה ... מדכתיב "ועבדתם, עבודת מתנה [אתן את כהונתכם, והזר הקרב יומת]", ודרשינן: עבודה תמה, ולא עבודה שיש אחריה עבודה; וכל הני יש אחריה עבודה:

"יוצק וכולל" ושאר עבודות דמנחה [פותת, מולח, מניף, מגיש והקומץ], יש אחריה עבודה, דהקטרת קומץ [היא] אחר כולן.

[ו]ה[מסדר את השולחן], [יש אחריה עבודה, כי:] עבודה אחרונה של לחם הפנים היינו סילוק בזיכין והקטרתן.

"המטיב את הנרות" [היינו] המדשנם שחריית, [הרי] יש אחריה הדלקת ערבית.

"מקבל דמים" [אינו חייב משום זרות, כי] יש אחריו זריקה [של הדמים].

3. פירש רש"י: דאינהו [מחוסרי בגדים] נמי מזרות איתרבאי ..., דכתיב: "וחגרת אותם אבנט [אהרן ובניו וחבשת להם מגבעות והיתה להם כהונה לחוקת עולם]", בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם [אין כהונתם עליהם], והווי להו זרים.

4. כן היא הגירסא ברש"י; ובמשנה בזבחים הוא נוסף במוסגר.

2. פירש רש"י: כהן טמא ששימש; ולכך אין חייב עליהם משום טומאה, דזרות ושמוש בטומאה מחד קרא נפקא אזהרה דידהו ... [דכתיב: "דבר אל אהרן ואל בניו, ויגורו מקדשי בני ישראל ולא יחללו ..."] דהיינו טומאה, כדכתיב בתריה "אמר אליהם לדורותיכם, כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' וטומאתו עליו ונכרתה הנפש היא מלפני אני ה'"], וזר נמי מיניה דרשינן, מדאיצטריך קרא למכתב "[מקדשין בני ישראל]", [ו]למעוטי מאי, אי

5. פירש רש"י: ד"חוקה חוקה" ממחוסר בגדים גמר לה התם לענין אחולי עבודה [שהעבודה מתחללת על ידי מי שאינו רחוק כמו על ידי מחוסר בגדים, שהוא כמו זר], והאי תנא נמי יליף מינה, דאמר: מה מחוסר בגדים לא מיחייב אלא אגמר עבודה, האי נמי לא מיחייב אלא אעבודה שהוא גמר.

6. משום שעבר על "ויגורו מקדשי בני ישראל ולא יחללו", שהיא אזהרת כהן ששימש